

ASPECTOS FÍSICO-QUÍMICOS DE LA PINTURA MURAL Y SU LIMPIEZA

María Teresa Doménech i Dolores Julia Yusá

València: Editorial UPV. Departament de Conservació i Restauració de la Facultat de Belles Arts de la Universitat Politècnica de València, 2006, 159 p.

Aquest llibre, de caràcter acadèmic, proporciona de manera estructurada i pràctica uns coneixements indispensables per a aquelles persones que es dediquen a la conservació-restauració de pintura mural. En aquest manual, adreçat

principalment a estudiants universitaris, les autores ofereixen una aproximació, de tipus científic i tècnic, als materials que conformen les pintures murals; als fenòmens físics, químics i biològics que intervenen en la seva alteració, i als principis fisicoquímics en què es basen les principals operacions de neteja química.

El contingut de la publicació s'inicia amb una explicació teòrica, científica i pràctica dels materials que integren els suports de les pintures murals (matèries primeres, composició i processos d'obtenció), i defineix una caracterització dels materials emprats (anàlisi microquímica de pigments, anàlisi qualitativa de sals solubles, anàlisi quantitativa de morters de calç i sorra, mesura de la porositat d'un material, etc.). També fa referència als processos de degradació que aquests poden patir. A partir d'aquestes nocions bàsiques, s'exposen els aspectes fisicoquímics i els de procediment relatius als principals sistemes de neteja (dissolvents orgànics, gels i emulsions, agents quelants, resines d'intercanvi iònic, tensioactius, equilibris àcid-base, etc.), i recalca la importància del sentit crític respecte dels resultats obtinguts i de l'elecció del sistema adequat, ja que es tracta d'un procés irreversible.

En definitiva, el llibre aporta una perspectiva científica que resulta imprescindible per a una actuació correcta en la conservació-restauració, i exposa que l'eficàcia i l'oportunitat dels tractaments només està garantida pel bon coneixement de l'obra, l'estudi exhaustiu dels materials que la constitueixen i la comprensió dels seus processos de degradació.

NEUS CASAL

CAL AÉREA EN PASTA, APUNTES PARA SU BUEN USO

Sònia Argano i Montserrat Guixeras
Barcelona: Editorial Joystuc, 2009, 60 p.

Les autores ens recorden les grans qualitats de la calç aèria, que és un material constructiu molt transpirable i de gran durabilitat, molt eficaç en el manteniment de l'obra civil i l'obra nova i amb molts usos en restauració. Aquest llibre és

un compendi resumit i pràctic, molt ben estructurat, en què queda palesa la seva aplicació en les feines actuals.

Segons la descripció del cicle de la calç i la seva classificació d'ús, es recomana aquest material per les seves propietats so-

bre diversos tipus de suports, en estructures, façanes o interiors. Destaquen la seva versatilitat i les seves propietats tècniques, estètiques, sanitàries i ecològiques.

En el llibre es descriu el procés químic de la calcificació, durant el qual aquest material continua conservant la seva elasticitat, en detriment d'altres preparats industrialitzats actuals, que tenen uns resultats més precaris i de curta caducitat. També parla dels aglutinants i dels avantatges plàstics en la seva faceta d'element decoratiu.

El component hídric de la calç fa que el seu ús en pintura mural de nova factura o en restauració, sigui molt aconsellable per la baixa presència de sulfats i clorurs. A més, té un pH no àcid, i, amb el seu ús, s'evita l'oxidació d'elements metàl·lics o les fluoroscències salines en morters propers.

Durant el procés químic de transformació de la calç, el morter carbonat i no conté sals solubles en la seva composició, i, a més, manté la seva elevada porositat i permeabilitat al vapor d'aigua. Podem valorar, doncs, el seu bon comportament hidràulic, per aquest efecte de porositat oberta que capta, però també allibera humitat, depenent de la que hi hagi en l'ambient. Per tant, és un bon material per evitar humitats en edificacions històriques, a causa de la transpiració dels revestiments i del fet que garanteix la baixa higroscopicitat.

Com a revestiment permeable es recomana la calç; és una bona solució per a erosions, pèrdues de suport, estats polsinosos, descamacions i canvis de color de les superfícies (crosta negra, pigallat d'origen biològic o sals), esquerdes i fissures.

Un dels principals criteris de conservació i restauració de patrimoni és la compatibilitat dels materials vers els elements originals. Tenint en compte això, la calç ens permet consolidar suports, evitar la proliferació biogenètica, fer tasques de manteniment de morters antics, d'adhesió o d'unió de fragments, així com la reintegració de zones malmeses.

Aquest material tradicional es pot emprar per tractar variadíssimes patologies i, alhora, garanteix la perdurabilitat i l'equilibri amb el medi ambient, tal i com queda reflectit en aquest llibre, que conclou amb la conveniència de recuperar els sistemes de treball tradicionals.

CONSOL MARCÓ

PLA DE CONSERVACIÓ PREVENTIVA DEL MATERIAL TÈXTEL

Roser López

Terrassa: Centre de Documentació i Museu Tèxtil, 2010, 63 p.

Per portar a terme un pla de conservació preventiva no tan sols hem de tenir en compte els objectes patrimonials, sinó també tots aquells processos en els quals poden estar implicats. Hem d'entendre la conservació preventiva des

d'una perspectiva que abasti el treball amb el patrimoni en la seva totalitat.

Aquesta publicació ofereix una visió panoràmica sobre la conservació preventiva i, a més, és una eina per establir les bases d'organització d'aquesta tasca. En primer lloc, cal analitzar la naturalesa dels objectes patrimonials tèxtils; seguidament, els factors de degradació que els poden afectar i, finalment, les mesures que ens poden ajudar a prevenir-los.

El pla de conservació es fonamenta en l'estudi, i és bàsic per poder portar a la pràctica un projecte de prevenció eficient i eficaç.

Cal fer un treball d'anàlisi tant de les peces com dels espais en què es troben, però també cal tenir en compte tasques com la manipulació, el transport, l'adquisició, la documentació, la selecció i el préstec dels objectes patrimonials.

Difondre la conservació preventiva als museus, tant internament com externa, ens ajudarà a ser conscients de la seva importància i, alhora, conscienciar el públic de la seva necessitat.

ELISABET CERDÀ

PROTOCOLS D'ACTUACIÓ EN CAS DE DESASTRES EN ELS ARXIUS

Carne Bello i Àngels Borrell

Barcelona: Diputació de Barcelona, 2007, 142 p.

Aquests protocols estan estructurats de la manera següent: diferents tipus de desastres que poden afectar els arxius, el pla de prevenció, el pla de recuperació i l'actuació en cas d'emergència. Els annexos inclouen taules d'alteracions

provocades per inundació, incendi i infecció microbiològica. A més, hi ha la taula dels diferents microorganismes detectats a Catalunya entre els anys 1996-2006 i bibliografia sobre el tema. També inclou fotografies en color de casos pràctics.

El manual de fitxes d'avaluació consta de cinc apartats: en el primer, hi ha la taula de riscos; seguidament, trobem les fitxes d'avaluació; el tercer apartat està dedicat a esquemes: per a la preservació i actuació en cas de desastre, pla de prevenció i d'emergència, condicions d'ubicació, equip de treball i recuperació; el quart és una llista de materials, i, finalment, s'exposen esquemes de protocols d'actuació.

La majoria d'edificis històrics que guarden fons documentals no han estat dissenyats per contenir-los, i lamentablement hi ha algunes edificacions de nova construcció que tampoc no hi han pensat. Hi ha arxius que durant molts anys no han fet tasques de conservació i això ha provocat degradacions en els fons.

Avui dia, cal pensar i actuar amb prevenció, anticipar-nos a possibles riscos de desastres i saber com actuar per evitar que perillin els fons documentals. És a dir, cal un bon pla d'emergència.

Dins la problemàtica que poden patir els documents d'arxiu hi ha les degradacions pròpies dels materials i, a més, les provocades per factors externs, que sovint van lligades a les condicions ambientals: humitat, temperatura i ventilació. La manca de control pot afavorir el desenvolupament de microorganismes i altres degradacions que, com a conseqüència, s'evidencien en forma d'erosions, forats, galeries, taques, putrefacció o corrosió, fins a arribar a la destrucció total del document.

Aquest llibre és una guia per a professionals de la conservació i la restauració, útil per ajudar a detectar problemes o patologies que poden afectar el patrimoni bibliogràfic i documental. I, quan es detecten, la conclusió és que cal actuar ràpidament. És per això que en el llibre es descriuen els paràmetres d'actuació que convé seguir davant de qualsevol de les diverses adversitats que puguin sobrevenir i, a més, s'introdueixen les fitxes com a guies de valoració prèvia i posterior al desastre. És una eina de treball eficaç i pràctica en els moments més adversos.

CONSOL MARCÓ